

Шелемба Михайло Михайлович
Шелемба Марта Михайлівна

Перспективи членства України в ЄС: громадська думка країн Вишеградської групи

УДК 327.39(477)+061.1ЄС:32.019.5(4)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-spec.19>

Шелемба Михайло Михайлович
кандидат політичних наук,
доцент кафедри міжнародних студій
та суспільних комунікацій
Державного вищого навчального
закладу «Ужгородський національний
університет»
вул. Підгірна, 46,
Ужгород, Україна

Шелемба Марта Михайлівна
кандидат політичних наук,
доцент кафедри міжнародних студій
та суспільних комунікацій
Державного вищого навчального
закладу «Ужгородський національний
університет»
вул. Підгірна, 46,
Ужгород, Україна

Актуальність проблеми пов'язана із важливістю визначення поглядів громадян сусідніх країн-учасниць ЄС, які входять до складу Вишеградської групи, щодо підтримки перспектив вступу України до ЄС. Мета дослідження – систематизація та характеристика позицій громадян країн Вишеградської групи стосовно можливого членства України в ЄС. Методи дослідження – статистичний метод, порівняльний аналіз та метод системного підходу. Результати дослідження. Вивчено стан відношення громадян Вишеградської групи до перспектив членства України в ЄС, що визначений на кінець квітня 2022 року. Дослідження громадської думки населення зазначених країн проводилось у рамках результатів опитування громадян ЄС щодо їхньої реакції на військове вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 року. Аналіз показав, що громадяни зазначених країн по-різному ставляться до зазначеної проблематики, що зумовлене впливом внутрішнього та зовнішнього суспільно-політичного та економічного дискурсу. Доведено високий рівень підтримки України і її можливого членства в ЄС з боку громадян Польщі (високий рівень симпатій до українців (93% за загальноєвропейської підтримки на рівні 89%), визнання України як частини Європейської спільноти (85% за загальноєвропейської підтримки на рівні 71%), підтримка приєднання України до ЄС як повноправного члену (81% за загальноєвропейської підтримки на рівні 66%). Вказані результати пов'язані із низкою причин, таких як: відсутність загроз від українців на ринку праці з боку економічних мігрантів; правове забезпечення з боку ЄС щодо відшкодування витрат, пов'язаних із захистом біженців з України у зв'язку із військовою агресією РФ; підтримка Україною, її громадянами політики Польщі, польського уряду, створення нормативно-правового забезпечення для польських громадян, яке передбачає соціально-правові гарантії, аналогічні тим, які мають українці. Виявлено, що громадяни Чехії та Словаччини демонструють середній рівень підтримки перспектив євроінтеграції України, який є нижчим порівняно із рівнем підтримки, що продемонстровано населенням Польщі. Доведено, що вказані результати зумовлені економічними, енергетичними та військово-політичними причинами. Визначено, що населення Угорщини вирізняється нижчим рівнем підтримки євроінтеграції України серед країн Вишеградської групи і держав-учасниць ЄС. Зазначено, що такі позиції громадян зумовлені впливом пропаганди з боку проросійських політиків, уряду щодо утисків угорської національної меншини в Україні, інших факторів, розвитком євроскептичних настроїв тощо.

Ключові слова: громадська думка, перспективи членства України в ЄС, євроінтеграція, євроскептики, військовий конфлікт, статус кандидата.

Вступ. Україна з моменту здобуття незалежності пройшла складний шлях розвитку демократизації і тривалий час перебуває на шляху інтеграції до ЄС. Період становлення державності супроводжувався низкою історичних, політичних, законодавчих, міжнародних, військових процесів, процесу розвитку громадянського суспільства, які по-різному впливали на формування України як майбутньої держави-учасниці ЄС. Питання прийняття європейських цінностей і інтеграції з ЄС не виносилось на голосування і не було предметом референдумів на загальнонаціональному рівні в Україні. Але вплив сучасних подій, які відбуваються в державі через російське військове вторгнення 24 лютого 2022 року, показав, що населення більшості регіонів країни не підтримує партнерство з РФ і виступає за інтеграцію України до європейського співтовариства, розділяє основні європейські цінності. Вказане підтверджується численними соціологічними опитуваннями. Орієнтир України щодо членства в ЄС забезпечується низкою реформ в усіх сферах. Результати здійснення державою і громадянським суспільством розбудови основ демократії (верховенства права,

створенні незалежного судочинства, боротьби з корупційними проявами, реалізації інституційної стабільності) є індикатором надання Україні членства в ЄС з боку країн-учасниць. Позиції громадян зазначених держав, а особливо країн-сусідів (членів Вишеградської групи), є особливо важливими. Це пов'язане з тим, що населення вказаних суспільств більшою мірою здатне оцінити зміни, які здійснює Україна для імплементації основних норм у розвитку законодавства, основних інституцій. Кожна із чотирьох країн-учасниць має свої особливості та історичні традиції щодо взаємин із Україною. Військове вторгнення Росії вплинуло на те, що з порядку денного українсько-польських відносин було знято питання історичних суперечок і відкрито новий історичний напрям партнерства і підтримки. Українсько-угорські відносини почали загострюватись з 2017 року, причиною чого були питання утисків прав угорської меншини, які декларуються з боку уряду Угорщини та її політиків (зокрема, В. Орбана, П. Сіярто тощо). Війна Росії проти України не зумовила суттєвих змін у ставленні угорської влади і політиків до цього питання. Відносини України із Чехією, Словаччиною мають

певні особливості, але загалом є добросусідськими. Зважаючи на зазначене, вважаємо актуальним вивчення питання громадської думки країн Вишеградської групи стосовно надання Україні членства в ЄС.

Мета та завдання – систематизація та характеристика позицій громадян країн Вишеградської групи стосовно можливого членства України в ЄС. Для досягнення зазначеної мети поставлено такі завдання: визначення стану відношення громадян країн Вишеградської групи до перспективи членства України в ЄС; визначення причин (особливостей) сформованості і розвитку характеристик громадської думки в зазначених країнах.

Методи дослідження. Вивчення позицій населення зазначених країн щодо членства України в ЄС здійснено із використанням статистичного методу, який необхідний для кількісної оцінки рівня підтримки та ставлення. Із застосуванням порівняльного аналізу здійснюється співставлення різних категорій громадян, позицій громадян чотирьох

досліджуваних країн. Метод системного підходу потрібен для виявлення та узагальнення основних напрямів ставлення громадян до перспектив членства України в ЄС.

Результати. Розкриємо стан відношення громадян держав Вишеградської групи до перспективи членства України в ЄС та представимо причини (особливості) сформованості таких позицій. Статистичні матеріали, які будуть використані для цілей аналізу, отримані із даних опитування громадян ЄС стосовно їхньої реакції на військове вторгнення РФ в Україну [7], інших наукових, офіційних і аналітичних джерел. У рамках зазначених матеріалів також подано інформацію стосовно виявлення громадської думки щодо майбутнього членства України в ЄС.

За даними вивчення статистичних матеріалів опитування, проведеного на рівні ЄС, нами визначено стан відношення громадян Вишеградської групи до перспектив членства України в ЄС (таблиця 1).

Таблиця 1

Стан відношення громадян Вишеградської групи до перспектив членства України в ЄС

№ п/п	Оціночний показник відношення	Польща	Чехія	Словаччина	Угорщина
1	Відчуття симпатії до українців (% поглядів)				
1.1	Підтримка з боку країни	93	83	80	77
1.1.1	Повна підтримка	68	42	39	34
1.1.2	Схильність до підтримки	25	41	41	43
1.2	Немає підтримки	6	12	16	19
1.2.1	Несхильність до підтримки	4	8	10	11
1.2.2	Відсутність підтримки	2	4	6	8
1.3	Невизначеність	2	5	5	4
1.4	Загальна підтримка на рівні всіх країн-учасниць ЄС	89			
2	Визнання України частиною Європейської спільноти (% поглядів)				
2.1	Підтримка	85	65	57	55
2.1.1	Повна підтримка	44	24	20	16
2.1.2	Схильність до підтримки	41	41	37	39
2.2	Немає підтримки	11	25	33	34
2.2.1	Несхильність до підтримки	8	18	20	22
2.2.2	Відсутність підтримки	3	7	13	12
2.3	Невизначеність	5	10	11	11
2.4	Загальна підтримка на рівні всіх країн-учасниць ЄС	71			
3	Україна повинна стати членом ЄС (у разі її готовності) (% поглядів)				
3.1	Підтримка	81	57	54	48
3.1.1	Повна підтримка	43	24	22	15
3.1.2	Схильність до підтримки	38	33	32	33
3.2	Немає підтримки	11	30	34	37
3.2.1	Несхильність до підтримки	7	16	17	19
3.2.2	Відсутність підтримки	4	14	17	18
3.3	Невизначеність	8	14	12	16
3.4	Загальна підтримка на рівні всіх країн-учасниць ЄС	66			

Джерело: складено за матеріалами ([7])

Вивчення результатів опитування (табл. 1) показало високий рівень підтримки України та її можливого членства в ЄС з боку громадян Польщі. Це, зокрема, високий рівень симпатій до українців (93% за загальноєвропейської підтримки на рівні 89%), визнання України як частини Європейської спільноти (85% за загальноєвропейської підтримки на рівні 71%), підтримка приєднання України до ЄС як повноправного члену (81% за загальноєвропейської підтримки на рівні 66%).

Можемо констатувати, що причинами підтримки громадянами Польщі українців та України є:

1) Відсутність загроз від українців на ринку праці з боку економічних мігрантів [13]. Вказане особливо виявилось після 24 лютого 2022 року, коли велика частка українських мігрантів до Польщі була представлена представниками малого, мікробізнесу та середнього бізнесу. Згідно із матеріалами досліджень (М. Борковські, Дж. Брозоські, Н. Вершиніна, П. Роджерс [3]), міграція до Польщі українських підприємців та перенесення деяких мереж підприємств до початку війни сприяла розвитку економіки країни (ріст ВВП, бюджету від надходження податків та зборів), відповідно, після вказаної події вона не створювала загроз польському бізнесу. Також немає інформації, щоб українські мігранти становили загрозу або конкуренцію громадянам Польщі на ринку праці. Встановлено, що з початку російського вторгнення в польських ЗМІ вівся громадський дискурс з цього приводу і демонструвались очікування щодо економічної активності українських мігрантів, їх позитивного впливу на розвиток економіки країни [10].

За твердженням М. Душика, П. Качмарчика [5], незважаючи на дедалі більшу присутність українців на польському ринку праці, масштаб економічної та соціальної, культурної напруги залишався на відносно низькому рівні. Це можна пояснити головним чином дуже позитивними змінами в економіці Польщі та процвітаючим ринком праці з найнижчими рівнями безробіття, зареєстрованими з часів системних змін у 1989 році.

2) Існування правового забезпечення економічних гарантій країн-учасниць ЄС у разі масового переміщення громадян третіх країн через державний кордон з країнами ЄС та Молдови. Функціонування механізму соціально-економічного забезпечення українців, які у разі масового переміщення через державний кордон з країнами ЄС та Молдови підпадають під дію захисту ЄС. Зокрема, положеннями Директиви Ради 2001/55/ЄС від 20 липня 2001 року передбачено надання мінімальних стандартів соціального захисту для тимчасового забезпечення громадян такої категорії [4]. Вказане нормативно-правове регулювання забезпечує права українських біженців і встановлює правові засади відшкодування витрат на їх захист, здійснені Польщею з початку російського

вторгнення. Аналіз свідчить, що станом на середину липня 2022 рік Польща витратила 145 млн євро із власних резервів на здійснення тимчасового забезпечення українців. Наприкінці липня 2022 року ЄС виділив державі перший транш у сумі 400 млн євро, який включає покриття витрат на захист українців і захист власного державного кордону [1]. Відповідно, дія соціально-економічного забезпечення біженців, встановленого на рівні ЄС і який поширюється на українців, є елементом підтримки дій та політики Польщі в напрямі захисту та тимчасового забезпечення громадян України.

3) Підтримка Україною, українцями політики Польщі, польського уряду, створення нормативно-правового забезпечення для польських громадян, яке передбачає соціально-правові гарантії, аналогічні тим, які мають українці. Як відомо, до початку війни в 2022 році Україна та Польща мали добросусідські відносини, існувало лояльне польське законодавство щодо гарантій прав українців у соціальній, економічній сферах. Також Польща підтримувала євроінтеграційні ініціативи України. Військові події змінили підхід української влади, народу до взаємин із Польщею, з української сторони були створені відповідні кроки підтримки, партнерства із країною. Окрім зазначеного, партнерські взаємини можуть забезпечити майбутню підтримку Польщі з боку України у разі надання останній членства в ЄС. Мається на увазі, що політична, соціально-економічна, правова взаємодія в рамках партнерства на рівні ЄС дасть змогу підвищити Польщі статус геополітичного гравця на міжнародній арені.

Дослідження статистичних даних (табл. 1) дає змогу констатувати, що Чехія посідає друге місце серед країн Вишеградської групи стосовно підтримки її населенням євроінтеграції України. Виявлено, що чеські громадяни визначались досить високим рівнем симпатій до українців (83% в умовах загальноєвропейської підтримки на рівні 89%), демонстрували суттєвий ступінь визнання України як частини Європейської спільноти (65% за загальноєвропейської підтримки на рівні 71%) і вагому підтримку майбутнього членства України в ЄС (57% за загальноєвропейської підтримки на рівні 66%). Незважаючи на те, що громадяни Чехії виявляють підтримку євроінтеграції України на рівні більше 50% (другий та третій оціночні показники), їхнє ставлення до цього питання є нижчим, ніж у середньому по ЄС, суттєво нижчим порівняно із Польщею.

Оцінка аналітичних матеріалів показує, що формування громадської думки щодо визначення підтримки Чехією вступу України до ЄС формується під дією політичного дискурсу чеських політиків-євроскептиків. Зокрема, аналіз матеріалів ЗМІ Чехії, які фінансуються спільно із фондами ЄС, а саме Referendum s.r.o, показало, що більшість

репортажів, статей про перспективи членства України в ЄС зводяться до того, що: це довгострокова перспектива; велике навантаження на інституції ЄС та новий виклик щодо їх розширення, до якого не готові більшість країн-учасниць; Україна у разі подання заявки на членство в ЄС отримає доступ до його фондів, але не зможе отримати швидкого членства; Україні не слід очікувати значної активізації країн ЄС у повоєнній відбудові, в тому числі з боку Чехії [8; 12]. Тобто одна з основних причин не досить високої підтримки чехами євроінтеграції України – це вплив політичного дискурсу, пов'язаного із євроскептицизмом і небажанням розширення ЄС.

Іншим важливим елементом утримання чеських громадян від одностайної підтримки України виступає політичний дискурс з боку ультраправих, крайніх лівих політичних сил щодо недопущення зростання цін на енергетичні носії, потреби зняття санкцій з РФ через війну в Україні [18]. Вивчення розвитку подій із протестними акціями на фоні енергетичної кризи в Чехії показало, що їх активізація зумовлена впливом російської пропаганди та дезінформації. Незважаючи на не дуже високий рівень протестних настроїв (участь у акції в центрі Праги взяли близько 70 тис. осіб), є загроза їх зростання та поширення країною. На це можуть вплинути: висока ціна на енергоносії; недостатнє інформування та комунікація із населенням; збільшення масштабів російської пропаганди та недостатнє висвітлення руйнівних наслідків вторгнення РФ в Україну.

Важливою проблемою, яка є дискусійною в чеському суспільстві, є загрози військового конфлікту на території ЄС через вступ до його складу країни, що перебуває у стані війни, яка доповнюється проблемою територіальних суперечок України та РФ. Політики Чехії розглядали зазначені проблеми як бар'єр щодо надання українській стороні статусу кандидата (зокрема, на зазначене в квітні 2022 року вказував міністр Чехії із європейських справ М. Бек) [14]. Як відомо, вказаний акцент на територіальних, військових проблемах не вплинув на ухвалення 23 червня 2022 року рішення на рівні ЄС стосовно надання Україні статусу кандидата на вступ до співтовариства.

Виявлено, що загрози появи військового конфлікту на території ЄС, зокрема, Чехії, зумовили ріст уваги громадськості до підвищення власної безпеки, певного ігнорування необхідності підтримки євроінтеграції України. За результатами вивчення громадської думки населення Чехії щодо її пріоритетних цілей під час головування в ЄС визначено, що: 62% чехів підтримують необхідність посилення безпекової співпраці ЄС з НАТО, яку чеський уряд однозначно підтримує у контексті війни в Україні; близько 30% населення країни вважають за важливе забезпечення умов для

євроінтеграції України (Н. Горжейш, Г. Тругла [9]). Відповідно, питання безпеки країн є для чехів пріоритетним порівняно із розширенням ЄС за рахунок України. Варто акцентувати увагу на тому, що опитування чеського населення, громадян інших країн-учасниць Вишеградської групи не будується таким чином, щоб встановити думку опитуваних щодо перспектив членства України в ЄС як держави з великим досвідом військових операцій. На наш погляд, такий підхід може суттєво змінити підтримку громадянами цих та інших країн ЄС можливість пришвидшення прийняття України до складу співтовариства. Слід додатково відзначити, що жодна із країн ЄС на сьогодні немає досвіду ведення війни у сучасних умовах на власній території, їхній досвід переважно пов'язаний із участю у закордонних військових місіях, умови яких суттєво відрізняються від військових дій із захисту власних територій.

Доведено, що Словаччина перебуває на третьому місці серед держав Вишеградської групи щодо підтримки її громадянами перспектив членства України в ЄС (табл. 1). Аналіз позицій громадян країни за вказаним напрямом дозволив визначити такі положення, зокрема: населення має високий рівень симпатій до українців (80% за середньої підтримки в ЄС на рівні 89%); серед громадян сформувався середній ступінь визнання України як частини Європейської спільноти (57% за загальноєвропейської підтримки на рівні 71%) і середній рівень підтримки майбутнього членства України в ЄС (54% за загальноєвропейської підтримки на рівні 66%).

Дослідження аналітичних матеріалів (П. Мінарік [15], Л. Яр [19]) показало, що до причин вказаного стану сформованості громадської думки слід віднести, зокрема:

– економічний складник, що доводиться до населення через різні джерела, зокрема ЗМІ, в рамках соціально-політичних, економічних публічних дискусій, виступів. А саме на зазначене вказано в положеннях роботи П. Мінаріка [15], який наголошує на тому, що вступ України до ЄС вплине на перерозподіл витрат бюджету Співтовариства. Автор стверджує, що, оскільки Україна переважно аграрна країна, дохід від її ВВП буде становити приблизно стільки, скільки ЄС отримує від Словаччини або Угорщини (суми митних зборів). При цьому дослідник наголошує, що в ЄС складний підхід до формування витратної частини бюджету, а саме дві третини бюджету становлять витрати на підтримку сільського господарства та політики згуртованості. Відповідно, на думку П. Мінаріка [15], вагома частина бюджету буде надаватись Україні, що негативно вплине на економічні інтереси інших країн-учасниць, у тому числі Словаччини. Можемо зазначити, що автор просуває прагматичний дискурс щодо захисту інтересів Словаччини;

– російсько-український конфлікт на території ЄС несе певні ризики для країн-учасниць ЄС. Вказаний дискурс просувався у ЗМІ Словаччини після подання Україною заяви щодо вступу до ЄС. Хоча політики, аналітики вказували, що є приклади, коли країна, яка перебувала у стані війни, змогла стати кандидатом на вступ до ЄС, отримати членство (йдеться про Кіпр). Тобто загалом не виключалась можливість євроінтеграція, але не вказувалась, чи є більшими ризики для країн-учасниць ЄС, у тому числі Словаччини, вступ України до співтовариства порівняно із тими ризиками, які існували у разі отримання статусу кандидату та вступу до ЄС Кіпру. В цьому разі можемо зазначити, що прийняття Кіпру до складу країн-учасниць ЄС відбулось у 2004 році разом з низкою інших держав, серед яких була Словаччина. Відповідно, країна в той період увійшла до складу ЄС, незважаючи на те, що військовий конфлікт на території Кіпру перебував у той період у так званому «замороженому стані». Можна відзначити, що посилення словацькою стороною на ризики, які несе із собою прийняття до складу країни-учасника військового конфлікту із третіми сторонами, пов'язане із тим, що політичні сили Словаччини намагаються довести власному населенню фреймів про необхідність врахування ризиків від такого нового члену ЄС, як Україна. Припускаємо, що дослідники, політики, які просувають такий аргумент, розглядають як військову загрозу для Словаччини, інших учасників ЄС;

– невідповідність основних сфер життєдіяльності та розвитку України вимогам ЄС (демократичність уряду, конкурентоспроможність економіки тощо) (Л. Яр [19]). Вказівка на такі особливості є аргументом, який виступав елементом впливу на громадську думку після отримання Україною статусу кандидату на вступ до ЄС. У дослідженні Л. Яр [19] вказується на те, що Україні потрібні десятиріччя для вступу до ЄС через проблеми, пов'язані із конкурентоспроможністю економіки, демократичністю уряду. Можна констатувати, що дискурс, який просуває авторка у ЗМІ, не може вважатись таким, що повною мірою відповідає дійсності. Зокрема, слід погодитись із потребою підвищення конкурентоспроможності економіки України, але питання демократичності уряду є дискусійним.

Аналіз статистичних даних (табл. 1) показав, що Угорщина посідає четверте місце серед країн Вишеградської групи стосовно підтримки населенням перспектив членства України в ЄС. Результати опитування громадян країни дозволили визначити такі положення, як: високий рівень симпатій до українців визначається у 77% угорців за середньої підтримки в ЄС на рівні 89%; середній рівень визнання України як частини Європейської спільноти (55% за загальноєвропейської підтримки на

рівні 71%) і середній ступінь підтримки майбутнього членства України в ЄС (48% за загальноєвропейської підтримки на рівні 66%). Значення всіх вищеперерахованих показників у Угорщині є нижчим порівняно із результатами, які демонструють громадяни інших трьох країн Вишеградської групи. Окрім вказаного, зазначаємо, що Угорщина визначається меншим показником підтримки перспектив євроінтеграції України на рівні країн-учасниць ЄС (менше 50%). Причинами такого стану сформованості громадської думки Угорщини є такі як:

– вплив на громадян Угорщини пропаганди з боку національного уряду, політиків, пов'язаної зі звинуваченнями України стосовно утисків угорської меншини. Вказана риторика стосується дій проросійських політиків, євроскептиків, які очолюють уряд і мають пріоритетний вплив у парламенті країни (до політичної партії Фідес – Угорський громадянський союз входять прем'єр-міністр В. Орбан, міністр закордонних справ та зовнішньої торгівлі П. Сіярто, які критикують національну, міжнародну політику України). Потрібно зазначити, що В. Орбан в 2014 році під час початку російської агресії проти України висував спекулятивні заяви стосовно існування колективного права угорської меншини в Україні на отримання автономії. Вказані заклики були додатковим викликом для України з огляду на вплив російської агресії. Впродовж політичної кар'єри В. Орбан демонструє підтримку російської зовнішньої політики як у період російської агресії в 2014 році, анексії АР Крим, окремих територій Луганської і Донецької областей, під час військового вторгнення в Україну в 2022 році. Питання національних меншин було включено запитом Угорщини до вимог, які висунуто Україні щодо вступу до ЄС під час надання статусу кандидата. Вказана вимога передбачає виконання вимог Угорщини стосовно прав угорців і національних меншин України. Це досить складна умова, в тому числі з огляду на заборону можливості мати громадянину України подвійного громадянства. З позицій В. Орбана невиконання умов Угорщини за вказаним напрямом може вплинути на те, що Україна може втратити статус кандидата на членство в ЄС [16]. Відповідно, висунення таких умов має ультимативний характер, який націлений не на підтримку країни у складних умовах російської агресії, а на закладення подальших намірів поділу України за прикладом Росії. Схожий підхід демонструє П. Сіярто, який декларує неправдиві факти про існування провокацій щодо угорців в Україні (вказує на масове фізичне залякування), позбавлення прав. В контексті акценту на неприпустимості ігнорування питання забезпечення прав закарпатських угорців, П. Сіярто зазначає, що Угорщина і в майбутньому буде блокувати євроатлантичні ініціативи України у разі невиконання останньою вимог [17];

– загроза трансформації структури і складу Європейського Парламенту, яка зашкодить правам та інтересам інших країн-учасниць (у тому числі Угорщини). В дослідженні І. Фараго [6] вказано, що якщо Україна увійде до ЄС, в Європарламенті її депутати отримають приблизно ту ж кількість місць, що і Польща. Зокрема, чисельність депутатів Європарламенту становить 750 членів, для кожної країни встановлюється кількість місць залежно від розміру її території, Польща має 51 депутат в цьому представницькому органі, Україна зможе отримати стільки ж. Як бачимо, у такому разі І. Фараго просуває зрозумілий прагматичний політичний дискурс небажання втрати власних місць Угорщини в Європарламенті за рахунок євроінтеграції України, також вказується на те, що Польщі належить велика кількість місць, що впливає на скорочення можливого представництва інших країн;

– твердження про погіршення демократії на рівні виборчих процесів, функціональності національного уряду, існування проявів корупції в Україні (за результатами 2021 року) [2; 6]. В ЗМІ, аналітичних дослідженнях вказується на те, що зазначені складники є чинниками, які не дозволять у найближчій перспективі увійти Україні до складу ЄС;

– дискурс про: зростання ескалації військової агресії з боку РФ у випадках надання Україні статусу кандидата на вступ до співтовариства (Т. Аркі [2]) і продовження надання їй військової допомоги; недовіра антиросійських санкцій і потребу вирішення військового конфлікту на рівні переговорів між США і Росією. Акцент на припущенні щодо подальшого розвитку війни у разі продовження військової підтримки України, надання їй статусу кандидата на вступ до ЄС розглядався у суспільно-політичному просторі Угорщини в травні 2022 року (23 червня Україна отримала зазначений статус). Також варто зауважити, що уряд Угорщини залишається прибічником політики Кремля, активно агітує за припинення та вирішення військового конфлікту мирним шляхом, наголошує на нездатності України протистояти російській армії (в тому числі, незважаючи на явні позитивні зміни у військовій ситуації на користь України). Відповідно, політики певним чином дублюють усталені російські наративи. Вказана проросійська позиція провідних угорських політиків пояснюється їх тісними контактами з лідерами Кремля як під час російської агресії проти України, яка почалась в 2014 році, так і в 2022 році. Зазначену взаємодію, зокрема П. Сіярто пояснює партнерством, позитивним ставленням російського керівництва до вирішення проблем Угорщини і угорців, потребою збереження хороших відносин безпосередньо із В. Путіним [17]. Така риторика декларується політиками із ЗМІ, на рівні дискусій у межах тих або інших публічних платформ;

– євроскептицизм провідних політиків та уряду Угорщини, її орієнтир на вихід із ЄС є важливим аргументом протидії євроінтеграції України. Встановлено, що в 2022 році в політичних колах, у суспільстві, на міжнародній арені починають поширюватись припущення стосовно виходу Угорщини зі складу ЄС, к тому числі з цього приводу є заява П. Сіярто. Вказаний крок угорські політики пов'язують із низкою суперечностей політики співтовариства, в тому числі посиляються на зниження його потенціалів з огляду на російсько-українську війну, інші проблеми. Основні фактичні причини заяв стосовно виходу із ЄС, на нашу думку, зумовлені небажанням уряду Угорщини розширювати санкції проти РФ, її олігархів, які фінансують війну.

Висновки. Вивчення питання оцінки громадянським суспільством країн Вишеградської групи показало, що позиції населення чотирьох сусідніх держав суттєво різняться. Вказані відмінності спостерігаються на рівні Польщі і трьох інших країн-учасниць. Об'єднання чотирьох країн, які у разі створення зазначеного союзу в 1991 році мали спільний історичний досвід, схожі національні засади побудови закордонної політики, євроатлантичного курсу, в 2022 році не демонструвало згуртованості щодо підтримки найближчого сусіда (України) щодо вступу до ЄС. Визначено, що позиції громадян указаних країн формувались у рамках суспільно-політичного, економічного дискурсів, які просувались з боку політиків, зовнішніх агентів впливу, економістів. Аналіз дозволив констатувати, що Польща та її громадяни стали в процесі євроінтеграції України її найбільшим прибічником, також вона демонструвала високий рівень загальної підтримки української сторони з моменту початку російської агресії в лютому 2022 року. Вивчення причин такого відношення польського населення до України пов'язане як із усталеними традиціями довготривалого партнерства між країнами, історичними особливостями, так і з огляду на підтримку з боку української сторони ініціатив Польщі в багатьох сферах двосторонньої взаємодії. Важливо відзначити, що оцінка дискурсу, який просувається в польських ЗМІ, на рівні дискусій політиків, суспільних діячів, показала позитивне ставлення до вступу України в ЄС. Стосовно Чехії і Словаччини потрібно констатувати існування орієнтури її громадян на першочерговий захист власних безпекових, економічних, енергетичних інтересів із підтримкою України, перспектив її євроінтеграції на рівні ЄС. Хоча громадяни цих двох країн загалом схильні до підтримки України (демонструється середній ступінь схвалення вступу країни до ЄС), вони орієнтуються на позиції національних політиків, економістів. Велике значення для зазначених країн відіграє загроза перенесення військового конфлікту на територію ЄС, негативна ситуація зі зростанням цін на енергетичні носії.

Угорці демонструють нижчий рівень підтримки України, можливостей її членства в ЄС як на рівні країн Вишеградської групи, так і на рівні європейського співтовариства. Визначено, що такий стан відношення до України формувався тривалий час завдяки масовій пропаганді в ЗМІ, діяльності проросійських політиків, росту їх залежності від Кремля, декларуванням в угорському суспільстві загрози, які несе із собою підтримка антиросійських санкцій, що запроваджено ЄС. Додатково варто зауважити, що в контексті невисокої підтримки перспектив євроінтеграції України важливу роль відіграє євроскептицизм провідних угорських політиків, розгляд нового члена виключно як загрози для національних європейських інтересів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Польша отримає від ЄС кошти на допомогу українським біженцям. URL: <http://surl.li/czdlw> (дата звернення: 08.09.2022).
2. Árki T. Kijev nagyon messze van az európai uniós tagságtól. URL: <https://magyarnemzet.hu/kulfold/2022/05/kijev-nagyon-messze-van-az-europai-unios-tagsagtol> (дата звернення: 08.09.2022).
3. Borkowski M., Brzozowski J., Vershinina N., Rodgers P. Networks and Migrant Entrepreneurship: Ukrainian Entrepreneurs in Poland. *Global Migration, Entrepreneurship and Society (Contemporary Issues in Entrepreneurship Research)*. Emerald Publishing Limited. 2021. Vol. 13. P. 161–176.
4. Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32001L0055> (дата звернення: 08.09.2022).
5. Duszczyc M., Kaczmarczyk P. The War in Ukraine and Migration to Poland: Outlook and Challenges. *Intereconomics*. 2022. Vol. 57(3). P. 164–170.
6. Faragó I. Mit jelenthet Ukrajna uniós tagjelöltsége? URL: <https://index.hu/kulfold/2022/06/23/ukrajna-eu-tagjeloltseg-jogallamisag/> (дата звернення: 08.09.2022).
7. Flash Eurobarometer FL506 : EU's response to the war in Ukraine, version v1.00. European Commission, Directorate-General for Communication. 2022. URL: http://data.europa.eu/88u/dataset/S2772_FL506_ENG (дата звернення: 08.09.2022).
8. Gruber J. Ukrajina se hlásí do Evropské unie. Na vstup však není ani zdaleka připravená. URL: <https://denikreferendum.cz/clanek/33733-ukrajina-se-hlasi-do-evropske-unie-na-vstup-vsak-neni-ani-zdaleka-pripavena> (дата звернення: 08.09.2022).
9. Hořejš N., Truchlá H. Češi chtějí po českém předsednictví hlavně energetickou bezpečnost. Členství Ukrajiny v EU podle nich nespěchá. URL: <https://www.stem.cz/cesi-chteji-po-ceskem-predsednictvi-hlavne-energetickou-bezpecnost-clenstvi-ukrajiny-v-eu-podle-nich-nespecha/> (дата звернення: 08.09.2022).

10. Koc J. Ukraińcy zagrożeniem dla polskiego rynku pracy? Pojawiają się już takie tezy. *Pulshr*. 2022. URL: <https://www.pulshr.pl/praca-tymczasowa/ukraincy-zagrozeniem-dla-polskiego-ryнку-pracy-pojawiaja-sie-juz-takie-tezy,88683.html> (дата звернення: 08.09.2022).

11. Kullová Z. Prijat' Ukrajinu do EÚ? Nejde o vojnové zásluhy, siahat' po ekonomických skratkách může být risk. URL: <https://www.trend.sk/ekonomika/prijat-ukrajinu-eu-nejde-vojnove-zasluchy-siahat-ekonomickych-skratkach-moze-byt-risk> (дата звернення: 08.09.2022).

12. Lebduška M. Výzvou pro Ukrajinu bude i poválečná obnova, řeší se už nyní. URL: <https://denikreferendum.cz/clanek/34341-vyzvou-pro-ukrajinu-bude-i-povalecna-obnova-resi-se-uz-nyni> (дата звернення: 08.09.2022).

13. Majchrzak I. Jak zmieni się nastawienie Polaków do migrantów z Ukrainy? *Euractiv*. 2022. URL: <https://www.euractiv.pl/section/migracje/news/polska-ukraina-wojna-rosja-dezinformacja-pomoc-wolontariusze-uchodzcy/> (дата звернення: 08.09.2022).

14. Matoška L. Ukrajina členem EU? Nedělejme si iluze, nejdříve za deset let, upozorňuje ministr Mikuláš Bek. URL: <https://plus.rozhlas.cz/ukrajina-clenem-eu-nedelejme-si-iluze-nejdrive-za-deset-let-upozorňuje-ministr-8715148> (дата звернення: 08.09.2022).

15. Minárik P. Členstvo Ukrajiny v Európskej únii je v horizonte mnohých rokov nereálne. URL: <https://www.trend.sk/nazory-a-komentare/clenstvo-ukrajiny-europskej-unii-je-horizonte-mnohych-rokov-nerealne> (дата звернення: 08.09.2022).

16. Orbán Viktor: Támogatjuk Ukrajnát, és ellenezzük a további szankciókat. URL: <https://hirado.hu/kulfold/cikk/2022/06/24/orban-viktor-tamogatjuk-ukrajnat-es-ellenezzuk-a-tovabbi-szankciokat#> (дата звернення: 08.09.2022).

17. Szijjártó: Magyarország akadályozza Ukrajna euroatlanti közeledését a magyar kisebbség miatt. URL: <https://www.napi.hu/nemzetkozi-gazdasag/szijjartopeter-orosz-ukran-konfliktus-orban-putyin-talalkozomagyar-kormany.744783.html> (дата звернення: 08.09.2022).

18. Tait R. Thousands gather at 'Czech Republic First' rally over energy crisis. *The Guardian*. 2022. URL: <https://www.theguardian.com/world/2022/sep/04/czech-republic-prague-protest-sanctions-energy-crisis-gas-russia> (дата звернення: 08.09.2022).

19. Yar L. «Historický moment», hovorí o udelení kandidátskeho štatútu Ukrajine a Moldavsku európski lídri. *Euractiv*. 2022. URL: <https://euractiv.sk/section/rozsirovanie/news/historicky-moment-hovoria-o-udeleni-kandidatskeho-statutu-ukrajine-a-moldavsku-europски-lidri/> (дата звернення: 08.09.2022).

REFERENCES:

1. Polskie radio (2022). Polishcha otrymaie vid YeS koshty na dopomohu ukraïnskym bizhentsiam [Poland will receive funds from the EU to help Ukrainian refugees]. Retrieved from: <http://surl.li/czdlw> [in Polish].
2. Árki, T. (2022). Kijev nagyon messze van az európai uniós tagságtól. Retrieved from: <https://magyarnemzet.hu/kulfold/2022/05/kijev-nagyon-messze-van-az-europai-unios-tagsagtol> [in Hungarian].
3. Borkowski, M., Brzozowski, J., Vershinina, N., Rodgers, P. (2021). Networks and Migrant

Entrepreneurship: Ukrainian Entrepreneurs in Poland. *Global Migration, Entrepreneurship and Society (Contemporary Issues in Entrepreneurship Research)*. Emerald Publishing Limited, Vol. 13, pp. 161–176.

4. Eur-lex (2022). Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32001L0055> [in EU].

5. Duszczuk, M., Kaczmarczyk, P. (2022). The War in Ukraine and Migration to Poland: Outlook and Challenges. *Intereconomics*, Vol. 57(3), pp. 164–170.

6. European Commission, Directorate-General for Communication (2022). Flash Eurobarometer FL506 : EU's response to the war in Ukraine, version v1.00, 2022. Retrieved from: http://data.europa.eu/88u/dataset/S2772_FL506_ENG [in EU].

7. Faragó, I. (2022). Mit jelenthet Ukrajna uniós tagjelöltsége? URL: <https://index.hu/kulfold/2022/06/23/ukrajna-eu-tagjeloltseg-jogallamisag/> [in Hungarian].

8. Gruber, J. (2022). Ukrajina se hlásí do Evropské unie. Na vstup však není ani zdaleka připravená [Ukraine applies to join the European Union. However, she is nowhere near ready to enter]. Retrieved from: <https://denikreferendum.cz/clanek/33733-ukrajina-se-hlasi-do-evropske-unie-na-vstup-vsak-neni-ani-zdaleka-pripravena> [in Czech].

9. Hořejš, N., Truchlá, H. (2022). Češi chtějí po českém předsednictví hlavně energetickou bezpečnost. Členství Ukrajiny v EU podle nich nespěchá. Retrieved from: <https://www.stem.cz/cesi-chteji-po-ceskem-predsednictvi-hlavne-energetickou-bezpecnost-clenstvi-ukrajiny-v-eu-podle-nich-nespecha/> [in Czech].

10. Koc, J. (2022). Ukraińcy zagrożeniem dla polskiego rynku pracy? Pojawiają się już takie tezy [Ukrainians as a threat to the Polish labor market? There are already such theses]. *Pulshr*. Retrieved from: <https://www.pulshr.pl/praca-tymczasowa/ukraincy-zagrozeniem-dla-polskiego-ryнку-pracy-pojawiaja-sie-juz-takie-tezy,88683.html> [in Polish].

11. Kullová, Z. (2022). Prijat' Ukrajinu do EÚ? Nejde o vojnové zásluhy, siahať po ekonomických skratkách môže byť risk. Retrieved from: [https://www.trend.sk/ekonomika/prijat-ukrajinu-eu-nejde-vojnove-](https://www.trend.sk/ekonomika/prijat-ukrajinu-eu-nejde-vojnove-zasluchy-siahat-po-ekonomickych-skratkach-moze-byt-risk)

zasluhy-siahat-ekonomickych-skratkach-moze-byt-risk [in Slovak].

12. Lebdúška, M. (2022). Výzvou pro Ukrajinu bude i poválečná obnova, řeší se už nyní [Post-war reconstruction will also be a challenge for Ukraine, which is already being addressed]. Retrieved from: <https://denikreferendum.cz/clanek/34341-vyzvou-pro-ukrajinu-bude-i-povalecna-obnova-resi-se-uz-nyni> [in Czech].

13. Majchrzak, I. (2022). Jak zmienia się nastawienie Polaków do migrantów z Ukrainy? [How is the attitude of Poles towards migrants from Ukraine changing?] Euractiv. Retrieved from: <https://www.euractiv.pl/section/migracje/news/polska-ukraina-wojna-rosja-dezynformacja-pomoc-wolontariusze-uchodzczy/> [in Polish].

14. Matoška, L. (2022). Ukrajina členem EU? Nedelejme si iluze, nejdříve za deset let, upozorňuje ministr Mikuláš Bek. Retrieved from: <https://plus.rozhlas.cz/ukrajina-clenem-eu-nedelejme-si-iluze-nejdrive-za-deset-let-upozorňuje-ministr-8715148> [in Czech].

15. Minárik, P. (2022). Členstvo Ukrajiny v Európskej únii je v horizonte mnohých rokov nereálne. Retrieved from: <https://www.trend.sk/nazory-a-komentare/clenstvo-ukrajiny-europskej-unii-je-horizonte-mnohych-rokov-nerealne> [in Slovak].

16. Hirado.hu (2022). Orbán Viktor: Támogatjuk Ukrajinát, és ellenezzük a további szankciókat. Retrieved from: <https://hirado.hu/kulfold/cikk/2022/06/24/orban-viktor-tamogatjuk-ukrajnat-es-ellenezzuk-a-tovabbi-szankciokat#> [in Hungarian].

17. Napi.hu (2022). Szijjártó: Magyarország akadályozza Ukrajna euroatlanti közeledését a magyar kisebbség miatt. URL: <https://www.napi.hu/nemzetkozigazdasag/szijjarto-peter-orosz-ukran-konfliktus-orban-putyin-talalkozo-magyar-kormany.744783.html> [in Hungarian].

18. Tait, R. (2022). Thousands gather at 'Czech Republic First' rally over energy crisis. *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/world/2022/sep/04/czech-republic-prague-protest-sanctions-energy-crisis-gas-russia> [in English].

19. Yar, L. (2022). «Historický moment», hovoria o udelení kandidátskeho štatútu Ukrajine a Moldavsku európski lídri. *Euractiv*. URL: <https://euractiv.sk/section/rozsirovanie/news/historicky-moment-hovoria-o-udeleni-kandidatskeho-statutu-ukrajine-a-moldavsku-europski-lidri/> [in Slovak].

Prospects for Ukraine's membership to the EU: public opinion of the Visegrad Group

Shelemba Mykhailo Mykhailovych

Candidate of Political Sciences,
Associate Professor at the Department
of International Studies and Public
Communications
State University
"Uzhhorod National University"
Pidhirna str., 46, Uzhhorod, Ukraine

Shelemba Marta Mykhailivna

Candidate of Political Sciences,
Associate Professor at the Department
of International Studies and Public
Communications
State University
"Uzhhorod National University"
Pidhirna str., 46, Uzhhorod, Ukraine

The relevance of the problem is related to the importance of determining the views of the citizens of neighboring EU member states, which are part of the Visegrad Group, regarding the support of the prospects of Ukraine's accession to the EU. The purpose of the study is to systematize and characterize the positions of citizens of the Visegrad Group countries regarding the possible membership of Ukraine in the EU. Research methods – statistical method, comparative analysis and system approach method. Research results. The state of attitude of the citizens of the Visegrad Group to the prospects of Ukraine's membership in the EU, determined as of the end of April 2022, was studied. The study of public opinion of the population of these countries was conducted as part of the results of a survey of EU citizens regarding their reaction to the military invasion of the Russian Federation in Ukraine on February 26, 2022. The analysis showed that the citizens of these countries have different attitudes towards the mentioned issues, which is due to the influence of internal and external socio-political and economic discourse. A high level of support for Ukraine and its possible membership in the EU on the part of Polish citizens has been proven (high level of sympathy for Ukrainians (93% with pan-European support at the level of 89%), recognition of Ukraine as part of the European Community (85% with pan-European support at the level of 71%), support for Ukraine's accession to the EU as a full member (81% with pan-European support at the level of 66%). These results are related to a number of reasons, in particular: the absence of threats on the part of Ukrainians on the labor market from economic migrants; legal support from the EU regarding the reimbursement of expenses related to the protection of refugees from Ukraine in connection with the military aggression of the Russian Federation; support by Ukraine, its citizens of the policy of Poland, the Polish government, the creation of regulatory and legal support for Polish citizens, which provides for social and legal guarantees similar to those, which Ukrainians have. It was found that citizens of the Czech Republic and Slovakia demonstrate an average level of support for Ukraine's European integration prospects, which is lower compared to the level of support shown by the population of Poland. It has been proven that the specified results are due to economic, energy, and military-political reasons. It was determined that the population of Hungary has a lower level of support for the European integration of Ukraine among the countries of the Visegrad Group and EU member states. It is noted that such positions of citizens are due to the influence of propaganda by pro-Russian politicians, the government regarding the oppression of the Hungarian national minority in Ukraine, other factors, the development of Eurosceptic sentiments, etc.

Key words: public opinion, support, membership prospects, Ukraine, EU, European integration, Eurosceptics, military conflict, candidate status.